



Konjunkturbarometern Fördjupning

Företagens inflationsförväntningar – ändrad
frågeformulering och beräkningsmetod

Företagens inflationsförväntningar – ändrad frågeformulering och beräkningsmetod

SAMMANFATTNING

Konjunkturinstitutet ser regelbundet över vilka frågor i undersökningarna som kan avvecklas för att minska uppgiftslämnarbördan. Vid den senaste översynen beslutades att ändra frågorna om företagens inflationsförväntningar. Fram till och med juli 2026 ställdes två sådana frågor: en envalsfråga om inflationens riktning och en numerisk fråga om den förväntade inflationstakten.¹ Det fanns ett beroende mellan frågorna som påverkade hur svaren på den numeriska frågan bearbetades. Från och med oktober 2026 har envalsfrågan tagits bort och den numeriska frågan formulerats om. Syftet med denna fördjupning är att beskriva vilka konsekvenser förändringarna har fått för resultaten från den numeriska frågan.

Analysen visar att svarsfördelningen i den numeriska frågan har förändrats kraftigt och att förändringarna har medfört ett tidsseriebrott. Därför har en ny tidsserie för företagens inflationsförväntningar skapats, medan den tidigare serien finns kvar i statistikdatabasen. För att underlätta jämförelser över tid har Konjunkturinstitutet även skapat en länkad serie från 2010. Eftersom det finns osäkerhet kring länkningen redovisas den länkade serien separat.²

FRÅGEFORMULERINGAR

Nedan visas hur de två frågorna ställdes till företagen innan borttagandet av envalsfrågan (fråga 17):

INFLATIONSFÖRVÄNTNINGAR
17. Hur tror du att priserna i allmänhet (d.v.s. de svenska konsumentpriserna) kommer att utvecklas under de närmaste 12 månaderna? Tror du att de kommer att ☐ öka ☐ vara oförändrade ☐ minska
18. Hur många procent tror du att de kommer att öka/minska? (ange ett värde i %)

I och med att envalsfrågan togs bort har den numeriska frågan formulerats om för att kunna ställas fristående.

¹ Frågorna om företagens inflationsförväntningar ställs kvartalsvis, i januari, april, juli och oktober.

² I statistikdatabasen finns nu tre tidsserier för företagens inflationsförväntningar: "Företagens inflationsförväntningar på 12 månaders sikt", "Företagens inflationsförväntningar på 12 månaders sikt, gammal metod" och "Företagens inflationsförväntningar på 12 månaders sikt, länkad serie".

INFLATIONSFÖRVÄNTNINGAR

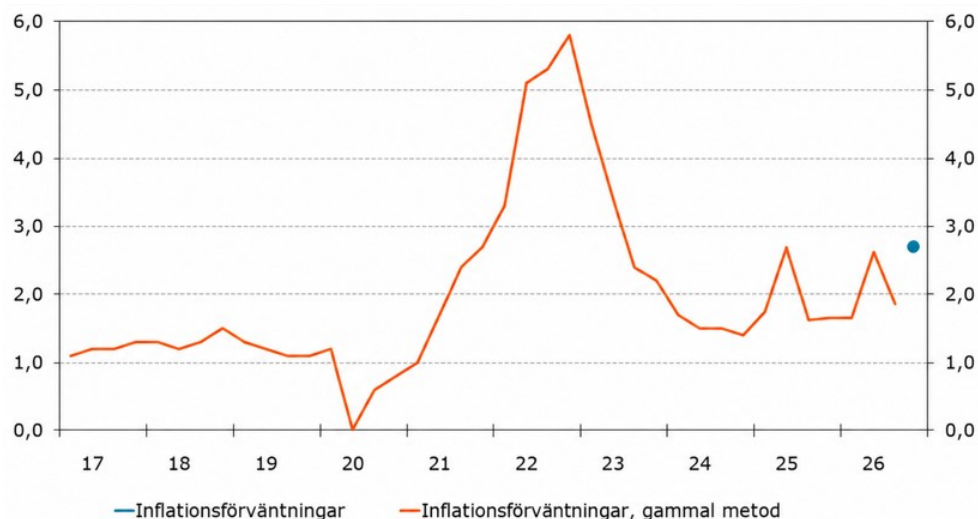
13. Med hur många procent tror du att de svenska konsumentpriserna kommer att förändras de närmaste 12 månaderna?
(Ange ett värde med högst en decimal. Använd minustecken om du tror att priserna kommer att minska)

RESULTATET I OKTOBER 2026

Medelvärde av företagens inflationsförväntningar på tolv månaders sikt uppgick i oktober till 2,7 procent, vilket kan jämföras med 1,9 procent senast frågan ställdes i juli (se diagram 1). Utifrån förändringen i medelvärde mellan juli och oktober i sig går det dock inte att bedöma om det har uppstått ett tidsseriebrott. Motsvarande ökning har skett även historiskt. Exempelvis steg inflationsförväntningarna med 0,9 procentenheter mellan januari- och aprilundersökningarna i år.

Diagram 1 Företagens inflationsförväntningar

Procent



En tydligare indikation på ett tidsseriebrott finns däremot i svarsfördelningen som har förändrats kraftigt i oktober jämfört med tidigare mätningar (se diagram 2). Den tydligaste förändringen är att andelen nollsvar, efter beräkningsregler, har minskat betydligt, från 22–38 procent vid tidigare mätningar till 3,5 procent i oktober. Minskningen bidrar till att höja medelvärdet. Samtidigt har andelen negativa svar minskat, från 1–10 procent vid tidigare mätningar till 0,5 procent i oktober, vilket också påverkar medelvärdet uppåt. Andelen positiva svar uppgår till 96 procent i oktober.

Diagram 2 Svarsfördelning oktober 2026 jämfört med tidigare fördelningar

■ Tidigare: 2024-04 till 2026-07 ● Oktober 2026

Grått spann: lägsta och högsta andel under tio tidigare perioder.

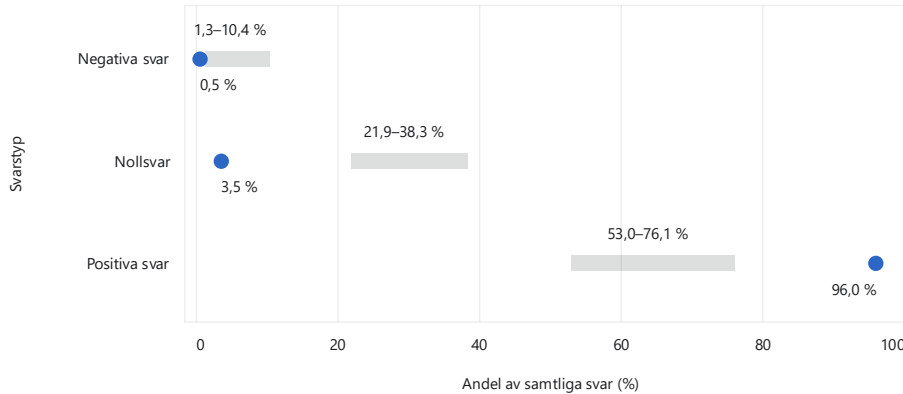
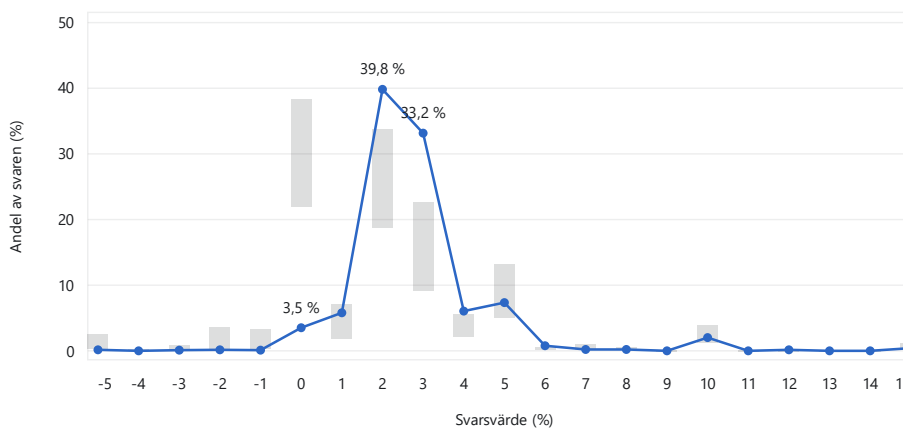


Diagram 3 visar att det framför allt är svar på 2 och 3 procent som har blivit vanligare i oktoberundersökningen. Dessa svar står tillsammans för 73 procent av samtliga svar i oktober. Samtidigt har andelen svar på 4 och 5 procent förändrats relativt lite. Svartsfördelningen har därmed blivit betydligt mer koncentrerad kring 2–3 procent, medan både nollsvar och negativa svar har blivit ovanligare. Hur svartsfördelningen påverkas av förändringarna kan dock variera beroende på inflationsläget. Fördelningen i oktober bör därför ses som ett exempel på hur förändringarna kan påverka svaren.

Diagram 3 Svartsfördelning oktober 2026 jämfört med tidigare fördelning

■ Tidigare: 2024-04 till 2026-07 ● Oktober 2026

Grått spann: lägsta och högsta andel under tio tidigare perioder.



Tidigare beräkningsregler

BEROENDEN MELLAN FRÅGORNA I DEN TIDIGARE BERÄKNINGSMETODEN

Den tidigare beräkningsmetoden innehöll fem regler som kopplade samman svaren på envalsfrågan och den numeriska frågan. Följande regler användes vid beräkningen av företagens inflationsförväntningar:

Regel 1

Om företaget har svarat att priserna kommer att minska på envälsfrågan, men har angett ett positivt procenttal på den numeriska frågan, ändras procenttalets tecken. Exempel: Om företaget svarar ”minska” och anger 2 procent, tolkas svaret som –2 procent.

Regel 2

Om företaget inte har svarat på envälsfrågan, men har angett 0 procent på den numeriska frågan, exkluderas svaret från beräkningen.

Regel 3

Om företaget har svarat att priserna kommer att vara oförändrade, men inte har angett något procenttal, tolkas svaret som 0 procent.

Regel 4

Om företaget har svarat att priserna kommer att öka eller minska, men samtidigt har angett 0 procent, exkluderas svaret från beräkningen.

Regel 5

Om det numeriska svaret ligger utanför det tillåtna intervallet, det vill säga lägre än –5 procent eller högre än 15 procent, exkluderas svaret från beräkningen.³

TIDIGARE TIDSSERIE UTAN REGLER

Det är viktigt att skilja mellan den mekaniska effekten som kan beräknas på historiska data och den effekt på svarsbeteende som den genomförda förändringen kan ha haft. Analysen visar hur de historiska resultaten hade sett ut om svaren hade bearbetats utan de tidigare beräkningsreglerna. Den visar däremot inte hur företagen skulle ha svarat om envälsfrågan hade tagits bort och om den nya numeriska frågan hade använts. Den effekten går inte att fastställa utifrån historiska data.

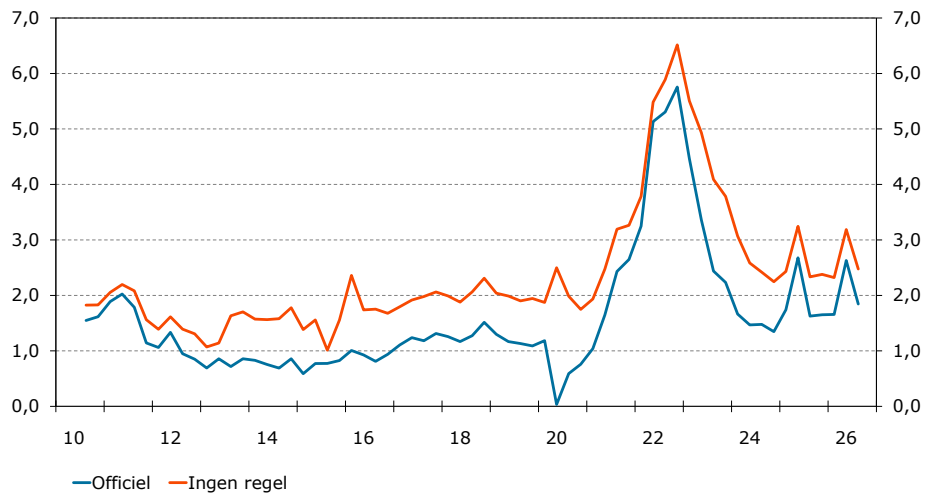
Beräkningarna kan därför främst ses som en känslighetsanalys av hur de tidigare beräkningsreglerna påverkade resultaten. Ju större betydelse som reglerna hade för resultatet desto större kan effekten på tidsserien bli när reglerna nu har tagits bort.

I diagram 4 jämförs den officiella serien med en alternativ serie där samtliga fem beräkningsregler har tagits bort. Den alternativa serien benämns ”Ingen regel”. Genomgående i analysen avser en positiv effekt att resultatet blir högre när en regel tas bort, medan en negativ effekt innebär att resultatet blir lägre när regeln tas bort.

³ Det kommer även fortsättningsvis att vara omöjligt för företagen att ange svar utanför detta intervall på den nya frågan.

Diagram 4 Företagens inflationsförväntningar

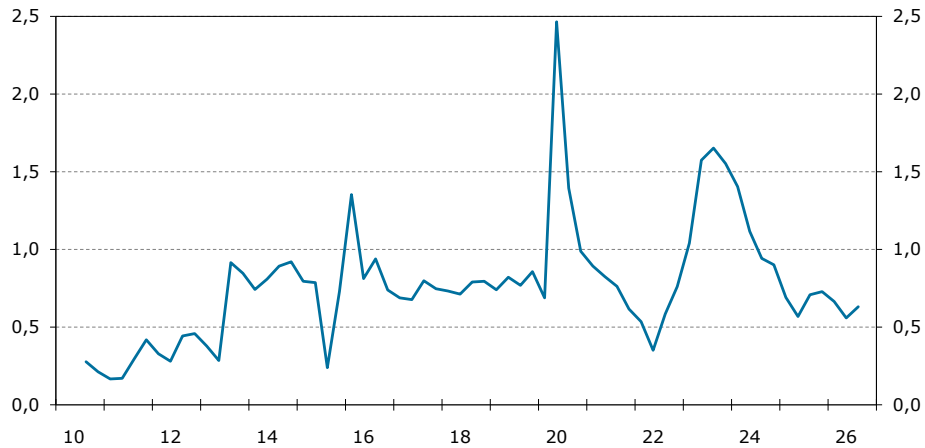
Procent



Serien utan regler ligger genomgående över den officiella serien. Det visar att de tidigare bearbetningsreglerna sammantaget medförde en lägre redovisad nivå på inflationsförväntningarna. Skillnaden varierar över tid och är större under vissa perioder än andra (se diagram 5). Den största skillnaden var i april 2020, vilket var i början av covid-19-pandemin.

Diagram 5 Skillnad mellan officiella resultat och beräkningar utan regler

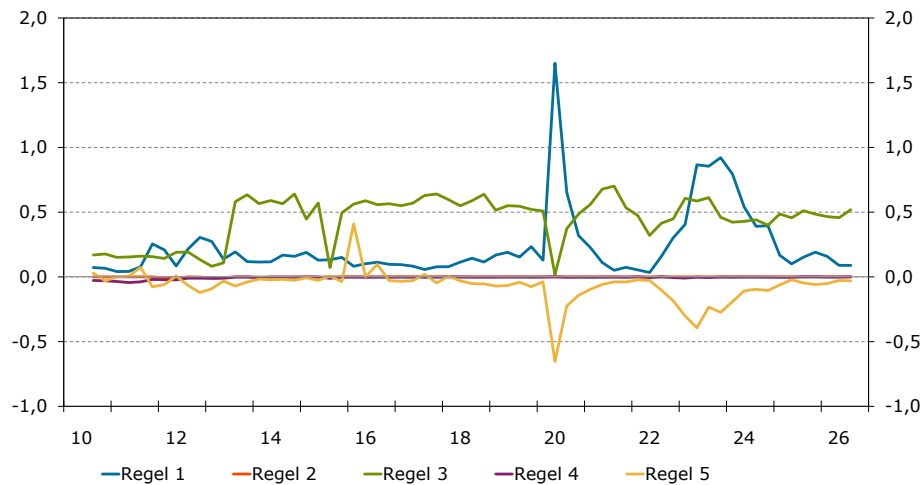
Procentenheter

**EFFEKT AV RESPEKTIVE REGEL**

För att undersöka vilka regler som bidrar till skillnaden mellan serierna visas nedan hur resultatet förändras när en regel i taget tas bort, medan övriga regler behålls.

Diagram 6 Förändring i inflationsförväntningarna när respektive regel tas bort

Procentenheter



Anm. Positiva värden innebär att resultatet blir högre när regeln tas bort, och negativa värden att resultatet blir lägre.

Diagrammet visar att reglerna har olika stor betydelse och olika effekter över tid.

Regel 3 hade den mest stabila effekten. Effekten låg ofta på omkring 0,5 procentenheter. Regel 3 innebar att företag som svarade att priserna skulle vara oförändrade på envalsfrågan men lämnade den numeriska frågan obesvarad tilldelades värdet 0 procent. Eftersom de genomsnittliga inflationsförväntningarna har varit positiva under hela perioden bidrog dessa nollvärden till att sänka medelvärdet.

Effekten av regel 1 varierade mer över tid. Under stora delar av perioden var effekten relativt liten, men under vissa perioder var den betydande, framför allt omkring 2020 och under 2023–2024. Regeln fick större effekt när fler företag svarade att priserna väntades minska men samtidigt angav ett positivt procenttal. Envalsfrågan avgjorde då om tecknet på det angivna procenttalet skulle ändras.

Regel 5 hade främst en negativ effekt, särskilt omkring 2020 och 2023. Det berodde på samspelet med regel 1. Under senare år har intervallet –5 till 15 procent funnits inbyggt i enkäten, vilket har inneburit att respondenterna inte har kunnat lämna värden utanför intervallet. Regel 5 kunde ändå påverka resultatet eftersom teckenändringen enligt regel 1 kunde medföra att ett svar hamnade under –5 procent och därmed exkluderades från beräkningen.

Reglerna 2 och 4 har endast haft marginell betydelse för resultaten.